

ΠΑΡΟΔΟΣ [στ. 100-161]

Ερμηνευτική προσέγγιση

Η Πάροδος εξωτερικά/μορφικά απαρτίζεται από δύο στροφές και αντιστροφές. Η μορφή αυτή παραπέμπει στη δομή του **επινίκιου παιάνα**. Έτσι, προτάσσεται η επίκληση στο θείο (ευχαριστήρια δέηση στον ήλιο για τη σωτηρία της πόλης, στ. 100-109), ακολουθεί η αιτιολόγηση αυτής (απόκρουση των Αργείων, στ. 110-146) και επιτάσσεται η προτροπή (παραίνεση του χορού στους συμπολίτες τους για δοξολογία των θεών, στ. 147-154). Το τελευταίο τμήμα (στ. 155-161) αναγγέλλει την άφιξη του Κρέοντα και συνδέει το τέλος της Παρόδου με την αρχή του πρώτου επεισοδίου.

Η Πάροδος είναι «*ή πρώτη λέξις ὅλη χοροῦ*» κατά τον Αριστοτέλη (*Περὶ ποιητικῆς*, 1452 β), δηλαδή ολοκληρωμένη ωδή, η πρώτη του χορού. Είναι το τραγούδι που λέει ο χορός, καθώς βαδίζει ρυθμικά και καταλαμβάνει τη θέση του στην ορχήστρα.

Η λέξη «πάροδος» έχει **τριπλή** σημασία. Έτσι δηλώνει: α) τον δεξιό και αριστερό διάδρομο του θεάτρου, που χρησίμευαν για την είσοδο και έξοδο των υποκριτών και του χορού β) την είσοδο του χορού στην ορχήστρα γ) το τραγούδι που έψαλλε ο χορός (και δεν το απήγγελλε) κατά την είσοδό του στην ορχήστρα, καθώς βαδίζει ρυθμικά. Την ωδή αυτή τη συνόδευε ο ήχος αυλού. Η Πάροδος στην Αντιγόνη διαρθρώνεται από δύο στροφικά συστήματα (στροφή α'- αντιστροφή α', στροφή β'- αντιστροφή β').

Στην πρώτη στροφή (στ. 100-116) οι γέροντες του χορού χαιρετίζουν με ενθουσιασμό και αγαλλίαση την ανατολή του ήλιου που φωτίζει ελεύθερη πια τη Θήβα ύστερα από τη φυγή των Αργείων. Ο ήλιος συμβολίζει την ανακούφιση των Θηβαίων από την αγωνία της πολιορκίας. Στην εικόνα αυτή υπάρχει **ταύτιση** ανάμεσα στον αφηγηματικό χρόνο του μύθου και στο σκηνικό χρόνο της παράστασης (πρωί σύμφωνα με το μύθο - ανατολή την ώρα της παράστασης). Πρόκειται για θαυμάσιο **συγχρονισμό** που εντυπωσιάζει και συγκινεί τους θεατές. Στη συνέχεια οι ευγενείς γέροντες του χορού θυμούνται τις δύσκολες ώρες που πέρασε η πόλη τους, καθώς ο ηγέτης των Αργείων Πολυνείκης οδήγησε το στρατό τους εναντίον της, για να διεκδικήσει τα δικαιώματά του στο θρόνο. Ο εχθρός πάνοπλος παρομοιάζεται με δυνατό αετό που με κρωγμούς και απειλητική διάθεση μετεωρίζεται πάνω από τη Θήβα. Έτσι προβάλλεται παραστατικά η αιματηρή επίθεση και αισθητοποιείται ο μεγάλος κίνδυνος που διέτρεξε η πόλη.

Στην πρώτη αντιστροφή (στ. 117-133) ο χορός αναφέρει ότι οι εχθροί παρατάχτηκαν απέναντι από την επτάπυλη Θήβα διψώντας για αίμα. Θέλησαν να την πυρπολήσουν, αλλά ο ανίκητος δράκοντας, που συμβολίζει τους Θηβαίους, ανέκοψε την ορμή τους έστω και δύσκολα. Οι Θηβαίοι στην κρίσιμη αυτή αναμέτρηση είχαν για βοηθό τους το Δία, που κεραυνοβόλησε για την αλαζονεία του τον Καπανέα, έναν από τους επτά Αργείους στρατηγούς. Αυτός καυχήθηκε ότι θα κυριεύσει τη Θήβα είτε το θέλει είτε δεν το θέλει ο Δίας. Η αιτία λοιπόν της πτώσης του Καπανέα ήταν η θείκη οργή και ο κεραυνός του Δία γίνεται το όργανο της θείας τιμωρίας. Υπάρχει λοιπόν **αιτιώδης σχέση** ανάμεσα στην υπεροψία και την πτώση του ήρωα. Εδώ ίσως υποδηλώνεται προϊδεαστικά και η ανάλογη συντριβή του Κρέοντα για την ύβρη του.

Στη δεύτερη στροφή (στ. 134-146) προβάλλεται η άτακτη φυγή και των άλλων Αργείων ύστερα από την επέμβαση και του Άρη που στάθηκε παραστάτης των Θηβαίων. Οι επτά Αργείοι στρατηγοί σκοτώθηκαν και άφησαν για τρόπαιο στο Δία τις χάλκινες αρματωσιές τους. Οι γέροντες του χορού θυμούνται ακόμη με οδύνη τον αμοιβαίο θάνατο του Ετεοκλή και του

Πολυνείκη. Δε θεωρούν όμως τον Πολυνείκη το μόνο υπεύθυνο για τα δεινά του πολέμου. Έτσι ο ποιητής επανέρχεται από το παρελθόν στο παρόν και στην υπόθεση του δράματος. Ο τόνος από διθυραμβικός που ήταν, γίνεται θλιβερός.

Στη δεύτερη αντιστροφή (στ. 147-161) ο χορός, μετά τη σωτηρία της πόλης και αφού αντιπαρέρχεται γρήγορα την αδελφοσφαγή, ξαναβρίσκει τον ενθουσιασμό του. Γι' αυτό προσκαλεί τους συμπολίτες του να ξεχάσουν τον πόλεμο και τους προτρέπει σε ολονύκτιο ξεφάντωμα προς τιμήν των θεών και ιδίως του Διονύσου, προστάτη της Θήβας.

Στην κατακλείδα της Παρόδου (στ. 155-161) η λυρική έξαρση του χορού διακόπτεται, καθώς ο κορυφαίος αναγγέλλει την άφιξη του Κρέοντα. Αναγνωρίζει το βασιλικό του αξίωμα, επισημαίνει όμως ότι οι ευμενείς γι' αυτόν απροσδόκητες συγκυρίες από τους θεούς (θάνατος των δύο αδερφών) τον ανακήρυξαν βασιλιά. Στη συνέχεια εκφράζει την έκπληξή του για το λόγο της έκτακτης αυτής συνέλευσης του χορού. Το στοιχείο αυτό ακριβώς καθιστά απόλυτα δικαιολογημένη την εμφάνιση του χορού. Η Πάροδος, λοιπόν, σπονδylώνεται με βάση τρεις σκηνικές ενότητες, που είναι:

- η αμφίρροπη αναμέτρηση Θηβαίων και Αργείων
- η ύβρη των Αργείων στρατηγών και ιδίως του Καπανεά, που επέσυρε τη θείκη τιμωρία
- η σωτηρία της πόλης και η αγαλλίαση των κατοίκων της.

Σε όλο το χορικό διακρίνεται η συνύπαρξη του περιγραφικού και του δραματικού στοιχείου και προβάλλεται η λυρική διάθεση και έξαρση, η λυτρωτική χαρά και ο ενθουσιασμός. Ωστόσο στην ψυχή των θεατών πλανώνται και κάποιες σκιές από τα γεγονότα του προλόγου και από τις διαγραφόμενες τραγικές εξελίξεις που δημιουργούν γεύση τραγικής ειρωνείας.